

Bibliotecar-informatician sau informatician-bibliotecar?

Motto

Calculatorul este o unealtă, așa cum a fost cartea, după Guttenberg. Ca și cartea, e o trambulină pentru creatori. În fața revoluției electronice nu există decât o alternativă: ori înveți să controlezi tehnologia, ori te lași controlat de ea.

Jean-Jaques Servan Schreiber

Expoziția informațională a sfârșitului de secol XX pune în fața bibliotecilor probleme dificile de prelucrare și regăsire rapidă (!) a unui volum extrem de mare de informații.

Pentru rezolvarea lor este nevoie sau de un număr important de oameni, de spațiu etc., sau de utilizarea metodelor automate. A doua opțiune apare ca naturală, în spiritul timpului și a tendinței de modernizare. Ea se realizează prin intermediul unei infrastructuri de rețea de calculatoare, cu anexe specificate (imprimante, modeme, cititoare de barcoduri, scanere), pe care rulează aplicații specifice de bibliotecă.

Aceste aplicații au în vedere *publicația*, de la ofertă - prin comenzi, recepție, prelucrare (inventariere, clasificare, catalogare) - până la depozitare, dar și *cititorul*, ca solicitant și împrumutător.

Informaticienii, care participă la realizarea unui sistem informatic pentru bibliotecă, trebuie să cunoască bine activitățile din toate serviciile, pentru a surprinde elementele fluxului de informații. Ca profesioniști, ei trebuie să aibă:

- *competențe tehnice*: cunoașterea facilităților sistemelor de operare, familiarizarea cu cel puțin două limbaje de programare, procesoare de texte, utilitare (pentru arhivare, depanare, devirusare), softuri de comunicație, sisteme de gestiune a bazelor de date, spreadscheet-uri;

- *cunoștințe teoretice și practice pentru proiectare*: stăpânirea de scheme structurale optime, tehnici de elaborare a programelor modulare reutilizabile, scheme de control a datelor și proceselor;

- *capacități organizatorice și de execuție*: organizarea și planificarea activităților, defalcarea în etape cu termene rezonabile, armonizarea potențialului de resurse umane cu posibilitățile tehnice și tehnologice;
- *abilități comunicaționale*: înțelegerea cerințelor beneficiarilor, transmiterea eficientă a cunoștințelor sale către colegi și utilizatori.

În ipoteza că biblioteca dispune de o echipă de 5-6 informaticieni foarte buni, se pune întrebarea: *În cât timp se poate realiza un sistem integrat de biblioteca?* Estimarea optimistă în privința timpului este de 3-4 ani. Avantajele construirii la fața locului a aplicației sunt desigur:

- prețul de cost scăzut;
- mularea rezolvărilor pe specificațiile locale;
- perturbații mici produse de implementare în funcționarea tradițională a serviciilor;
- ușurința în realizarea modificărilor și a introducerii de noi opțiuni;

O altă opțiune ar fi achiziționarea sistemului integrat "la cheie", elaborat de case de soft specializate.

Aceste sisteme prezintă următoarele avantaje:

- au trecut probele de implementare la mai multe biblioteci;
- lucrează sau permit import-export în cel puțin unul din formatele standard pentru biblioteci (formate MARC);

- pot prelua informații stocate pe CD-ROM sau chiar din baze de date accesate prin INTERNET.

În ciuda acestor avantaje oferite de sistemele integrate "la cheie", există obstacole importante în achiziționarea lor:

- prețul foarte ridicat (5000 - 100.000);
- faptul că nu se mulează tradițional și specific bibliotecilor din țara noastră (vezi achiziție centralizată la bibliotecile cu mai multe filiale și serviciile de schimb internațional);
- nu au versiune în limba română;
- nu au documentație completă;
- nu utilizează diacriticele românești;
- nu elaborează fișe de catalog.

Utilizarea unui astfel de sistem presupune existența unui personal familiarizat cu calculatoarele, greu de găsit între bibliotecarii cu experiență. Prezența unor informaticieni ușurează implementarea sistemului. În plus, aceștia pot rezolva unele din problemele menționate mai sus.

Stocarea informației pe noi suportați cu densitate mult mai mare, precum și transmiterea ei prin rețeaua mondială INTERNET, schimbă activitatea din biblioteci. Personalul de aici va fi tot mai solicitat pentru: căutări, selectări, listări, multiplicări de informații, dar și construirea de baze de date reprezentative pentru biblioteci (ex. colecții speciale).

În timp, rolul informaticienilor se va schimba, oricare ar fi modul de realizare a sistemului integrat, căci bibliotecarii vor deveni utilizatori tot mai calificați ai acestor unelte moderne.

Prin natura lor, bibliotecarii vin în contact cu informațiile de ultimă oră și sunt mult mai receptivi la introducerea automatizării, față de alte categorii profesionale. Reprezentativ pentru această receptivitate este faptul că organizațiile profesionale ABIR și ABBPR au în centrul preocupărilor tema automatizării și a problematicii legate de automatizare. La întâlnirile organizate de ABIR s-au pus în discuție formatele MARC de schimb între biblioteci, problema diacriticelor românești, construirea fișierelor de autorități, precum și variante organizatorice pentru eliminarea buclilor din fluxul informațional. Rolul Comisiei de informatică din cadrul ABIR vizează definirea problematicii legate de automatizarea bibliotecilor, discutarea soluțiilor posibile, alegerea unor decizii realiste și împărțirea de sarcini concrete spre urmărire și rezolvare.

Școlile de biblioteconomie înființate în ultimii ani vin să pregătească viitorii bibliotecari cu cunoștințe și abilități de informatician. Ei vor răspunde mai bine noilor solicitări ale profesiei și vor rezolva dilema: *bibliotecar - informatician sau informatician - bibliotecar?*

În orice caz, simbolul acestui sfârșit de secol - *calculatorul personal* - schimbă profilul profesional al uneia din cele mai vechi meserii, cea de bibliotecar.

Olimpia Curta

Biblioteca Centrală Universitară *Lucian Blaga*, Cluj-Napoca